

PUHTI-tilastomylly 7/2019

PUHTI – Muuttuvat yritystoiminnan muodot Pohjois-Karjalan maaseudulla -hanke

Kuva: Mikko Kela

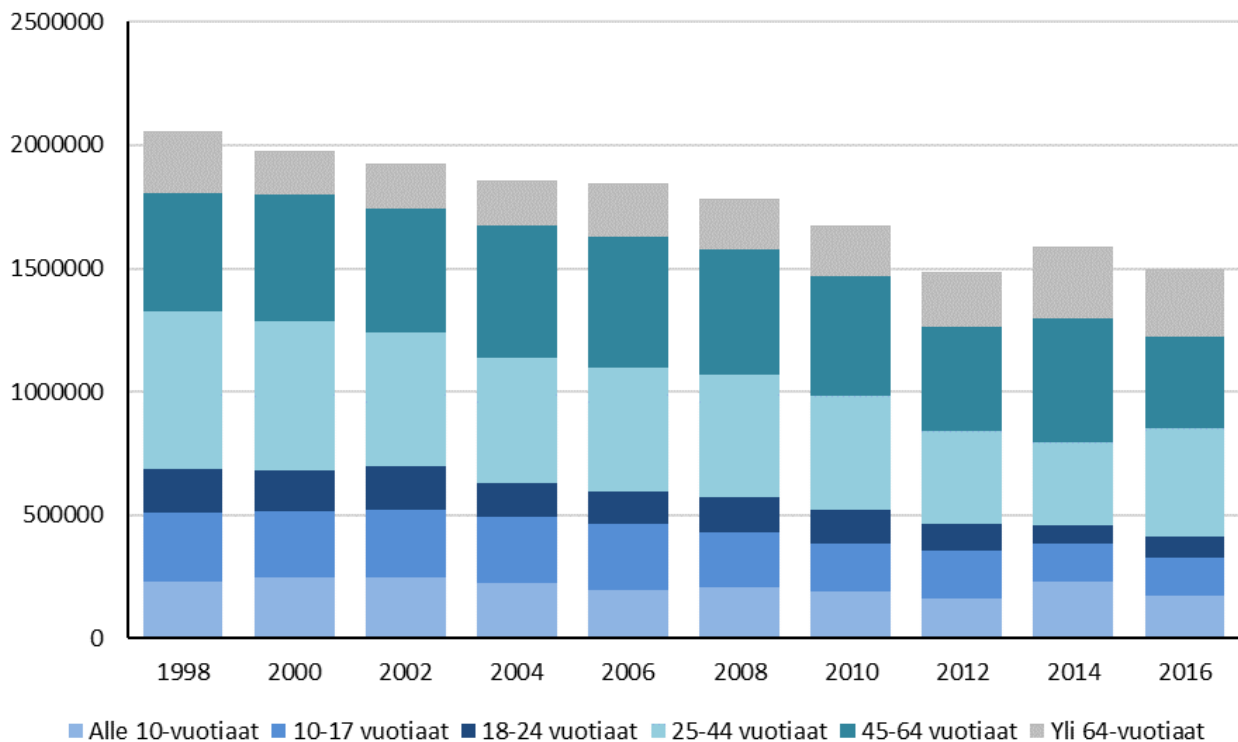
Vapaa-ajankalastus Suomessa ja Itä-Suomessa

Vapaa-ajankalastuksella on useita tärkeitä merkityksiä. Sillä on laaja harrastajakunta, kalasaaliin määrä on merkittävä ja kalastuksessa on mahdollisuuksia myös matkailun kehittämiseen. Tässä Puhti-tilastomyllyssä käsitellään vapaa-ajankalastusta, jolla tarkoitetaan suomalaisten asuntokuntien kalastusta ja ravustusta lukuun ottamatta ammattikalastajien ja heidän asuntokuntiansa harjoittamaa kalasta.

Luonnonvarakeskus (LUKE) kerää joka toinen vuosi postikyselyllä tietoa vapaa-ajankalastuksesta, kalastavien henkilöiden ja asuntokuntien määrästä, saaliista ja käytetyistä pyydyksistä. Kyselyn otos poimitaan Väestörekisterikeskuksen väestötietojärjestelmästä. Vapaa-ajankalastusta tarkastellaan tilastossa ELY-keskusten kalatalousyksikköjaon tai aluehallintovirastojaon mukaan, jolloin Itä-Suomeen kuuluvat Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Etelä-Savon maakunnat.

Vapaa-ajankalastajien määrä Suomessa

Suomessa oli vuonna 2016 lähes 1,5 miljoonaa vapaa-ajankalastajaa, joka oli 27 prosenttia suomalaisista. Vapaa-ajankalastajien määrä vähentyi vuodesta 1998 vuoteen 2016 yli puolella miljoonalla (-27 %). Ikäryhmittäin tarkasteltuna vapaa-ajankalastajien määrä vähentyi kaikissa muissa ikäluokissa paitsi yli 64-vuotiaiden ikäryhmässä, jossa kalastajien määrä kasvoi kahdeksan prosenttia. Eniten vapaa-ajankalastajien määrä vähentyi nuorissa 18–24-vuotiaiden (-52 %) ja 10–17-vuotiaiden (-44 %) ikäryhmissä. (Kuvio 1.) Naisten osuus kalastajista oli 36 prosenttia ja miesten 64 prosenttia vuonna 2016.

Kuvio 1. Vapaa-ajankalastajien määrän kehitys ikäryhmittäin Suomessa vuosina 1998–2016. Lähde: SVT: Luonnonvarakeskus, Vapaa-ajankalastus

Vapaa-ajankalastajien ja asutokuntien määrä Pohjois-Karjalassa

Pohjois-Karjalassa vapaa-ajankalastusta on harrastanut enemmillään 46 000 asutokuntaa ja vähimmillään 35 000 asutokuntaa vuosien 2004 ja 2016 välisenä aikana. Harrastajakalastajien määrä Pohjois-Karjalassa on vaihdellut vuosien 2004 ja 2016 välisenä aikana 60 000 ja 89 000 kalastajan välillä. Vuonna 2016 vapaa-ajankalastusta harrasti 82 000 pohjoiskarjalaista, mikä oli puolet Pohjois-Karjalan väestöstä. Asutokunnittain tarkasteltuna 43 000 pohjoiskarjalaista asutokuntaa harrasti kalastusta, mikä oli 52 prosenttia kaikista pohjoiskarjalaisista asutokunnista vuonna 2016. (Kuvio 2.)

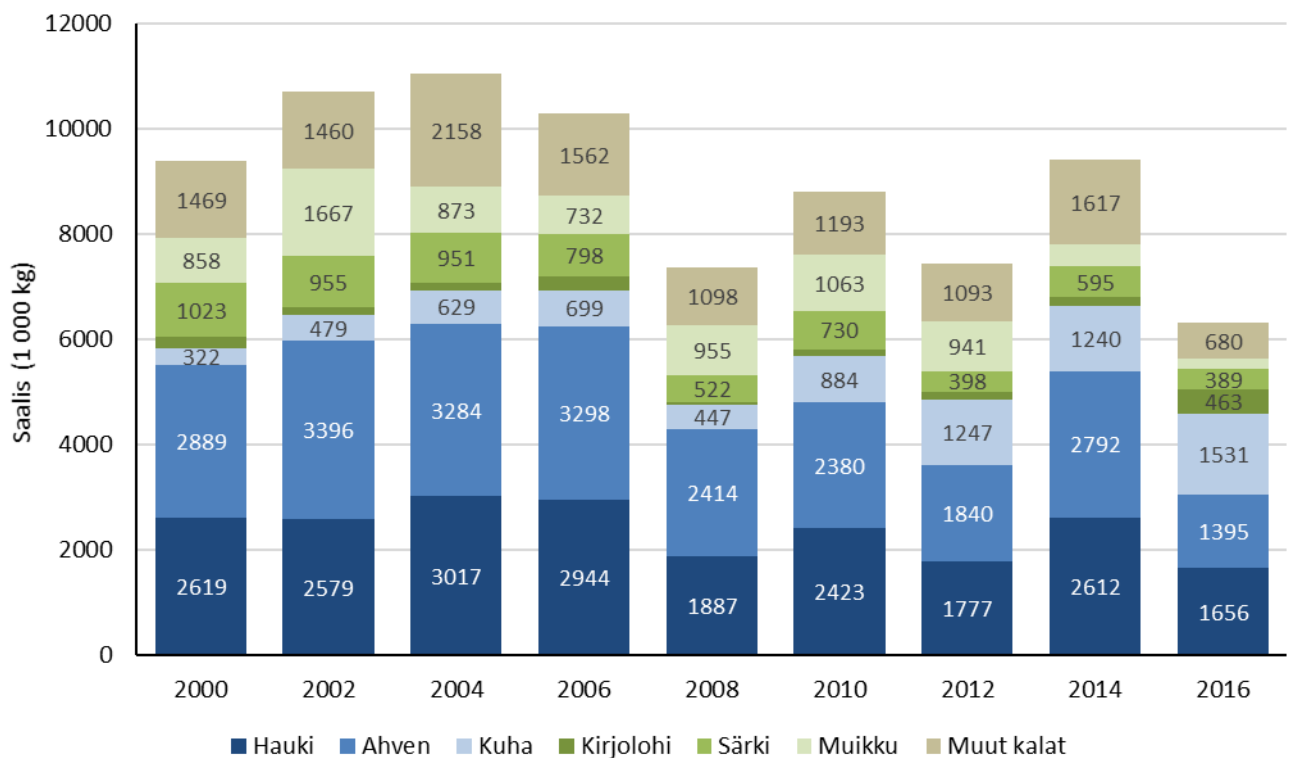
Kuvio 2. Vapaa-ajankalastajien määrä asutokunnittain ja henkilöittäin Pohjois-Karjalassa vuosina 2004–2016. Lähde: SVT: Luonnonvarakeskus, Vapaa-ajankalastus

Vapaa-ajankalastajien osuus väestöstä ja kalastaneiden asutokuntien osuus asutokunnista oli kaikkein suurin Pohjois-Karjalan ELYn kalatalousalueella vuonna 2016. Toiseksi suurin se oli Lapissa, jossa vapaa-ajankalastajien osuus väestöstä oli 43 prosenttia ja kalastaneiden asutokuntien osuus 50 prosenttia asutokunnista. (SVT: Luonnonvarakeskus, Vapaa-ajankalastus.)

Vapaa-ajankalastajien kalasaaliit ja käytetyt pyydykset

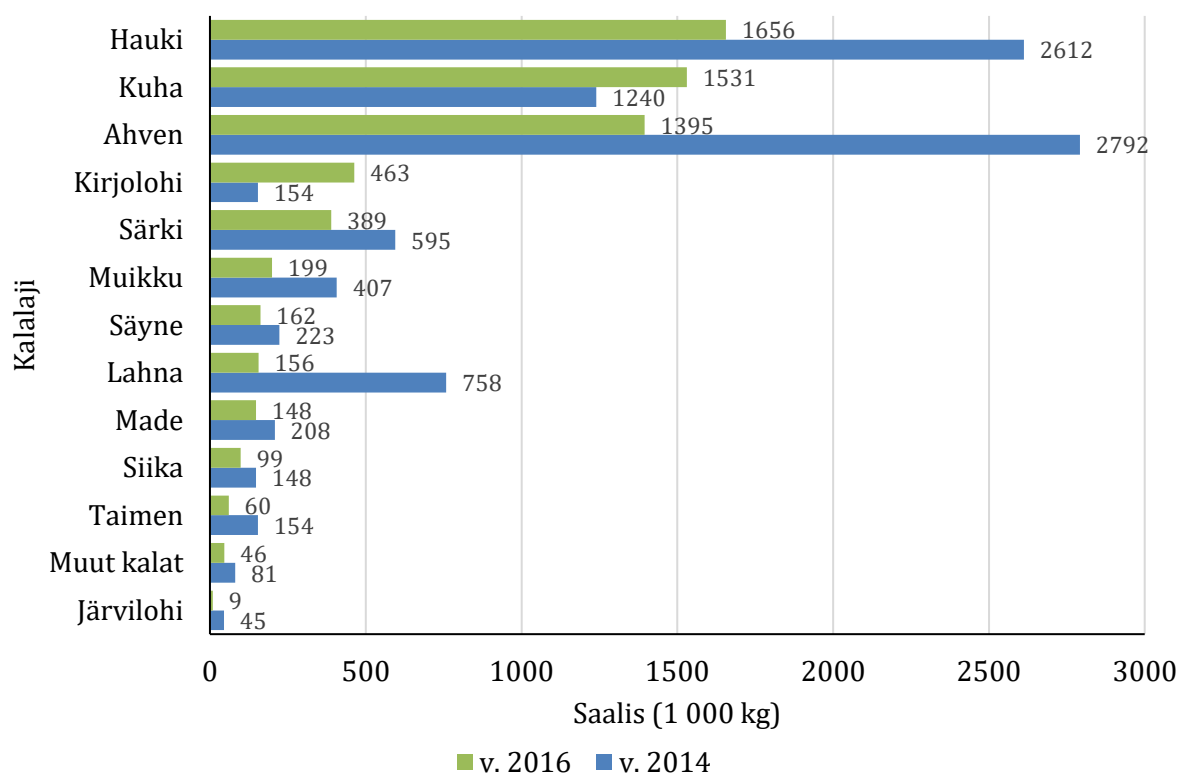
Vuonna 2016 kaikkien vapaa-ajankalastajien yhteenlaskettu kalasaalis oli lähes 30 miljoonaa kiloa, joka oli noin 20 kiloa kalastajaa kohti. Eniten kalasaalista vapaa-ajankalastajat saivat Länsi- ja Sisä-Suomen sisävesiltä 7,8 miljoonaa kiloa. Toiseksi eniten saalista saivat itäsuomalaiset harrastajakalastajat 6,3 miljoonaa kiloa. Seuraavaksi eniten kalaa saatiin Etelä-Suomen sisävesiltä (3,5 milj. kg), Selkämereltä ja Merenkurkusta (3,3 milj. kg), Lapin sisävesiltä (2 milj. kg), Suomenlahdelta (1,9 milj. kg), Saaristomereltä ja Ahvenanmaalta (1,8 milj. kg), Pohjois-Suomen sisävesiltä (1,5 milj. kg), Lounais-Suomen sisävesiltä (800 000 kg) ja Perämereltä (500 000 kg). (SVT: Luonnonvarakeskus, Vapaa-ajankalastus.)

Eniten vapaa-ajankalastajat saivat ahvenia (7,6 milj. kg), haukia (6,7 milj. kg), kuhia (3,9 milj. kg), särkiä (3,1 milj. kg) ja siikoja (1,7 milj. kg). Ahventen ja haukien saalis oli lähes puolet kaikkien vapaa-ajankalastajien 30 miljoonan kilon kokonaissaaliista. (SVT: Luonnonvarakeskus, Vapaa-ajankalastus.)

Kuvio 3. Vapaa-ajankalastuksen saalis (kg) lajeittain Itä-Suomessa vuosina 2000–2016.
Lähde: SVT: Luonnonvarakeskus, Vapaa-ajankalastus

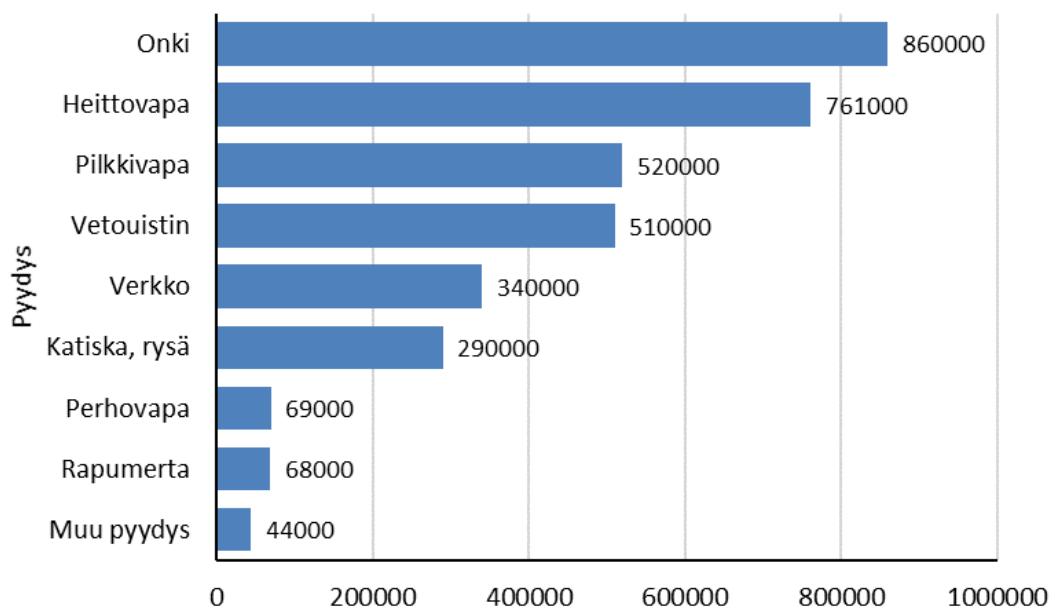
Vapaa-ajankalastajien saalismäärissä ja saaduissa kalalajeissa on huomattavaa vaihtelua eri vuosien välillä (Kuvio 3). Vapaa-ajankalastuksen saalis oli Itä-Suomessa pienin vuonna 2016 (6,3 milj. kg) ja suurin vuonna 2004 (11 milj. kg) tarkasteluajanjaksolla 2000–2016. Haukien, ahventen ja kuhien saalis oli Itä-Suomessa lähes kolme neljäsosaa kokonaissaaliista vuonna 2016. Vuoteen 2014 verrattuna kirjolohien saalis kasvoi yli 300 000 kilolla ja kuhan saalis 240 000 kilolla vuonna 2016. Muiden kalalajien saalismäärät pienenevät. Muikun saalismäärät ovat romahtaneet 2000-luvun alusta. Muiden yksittäisten kalalajien, kuten säyneen, lahnan, mateen, siian, taimenen tai järvilohen, merkitys saaliskalana on melko vähäinen.

Kuvio 4. Vapaa-ajankalastajien saalis Itä-Suomessa vuosina 2014 ja 2016.

Lähde: SVT: Luonnonvarakeskus, Vapaa-ajankalastus

Kuviosta 4 on nähtävissä vapaa-ajankalastajien saaliit vuosina 2014 ja 2016 Itä-Suomessa. Vuonna 2014 kalasaaliit olivat vuotta 2016 isompia (kg) kaikissa muissa kalalajeissa paitsi kuhan ja kirjolohen saaliissa.

Kuvio 5. Vapaa-ajankalastajien käyttämät pyydykset Suomessa vuonna 2016

Lähde: SVT: Luonnonvarakeskus, Vapaa-ajankalastus

Vapaa-ajankalastajien käyttämistä pyydyksistä ja pyydyksittäin saaduista saaliista on saatavilla tietoa ainoastaan koko Suomesta. Kaikkien vapaa-ajankalastajien yleisimmin käyttämä pyydys oli onki vuonna 2016. Seuraavaksi yleisimmin käytettyjä pyydyksiä olivat heittovapa, pilkkivapa ja vetouistin. (Kuvio 5.) Ikäryhmittäin tarkasteltuna eri pyydysten käytössä oli eroja. Lasten ja nuorten (alle 10–17-vuotiaat) sekä 25–44-vuotiaiden ikäryhmissä suosituin pyydys oli onki. Heittovapa oli eniten käytetty kalanpyyntiväline ikäryhmissä 18–24 ja 45–64. Yli 64-vuotiailla eniten käytetty pyydys oli verkko.

Taulukko 1. Vapaa-ajankalastuksen saalis pyydyksittäin Suomessa vuonna 2016

Pyydys	Kaikkien kalalajien saalis (1 000 kg)
Perhovapa	333
Muu pyydys	1 260
Pilkkivapa	2 375
Onki	2 527
Heittovapa	2 939
Katiska, merta tai rysä	3 738
Vetouistin	4 597
Verkko	11 810
Yhteensä	29 580

Lähde: SVT: Luonnonvarakeskus, Vapaa-ajankalastus

Odotetusti verkoilla saatiin eniten saalista vuonna 2016. Verkkokalastuksen osuus vapaa-ajankalastajien saaliista oli yli kolmannes koko kalasaaliista. Seuraavaksi eniten saalista saatiin vetouistimilla, katiskoilla, merroilla tai rysillä (Taulukko 1.)

Lähde: SVT: Luonnonvarakeskus, Vapaa-ajankalastus. <https://stat.luke.fi/vapaa-ajankalastus>